

119/1948 Sb.

Zákon

ze dne 28. dubna 1948

O státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství.

Vyhlášeno dne 3. června 1948, datum poslední novelizace 1. července 1980

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ODDÍL I.

Zásady organizace.

ODDÍL II.

Rozsah a účinky znárodnění.

§ 5.

(1) Ministr zahraničního obchodu může určit vyhláškou v Úředním listě s účinky doručení, které z podniků, jež kdykoliv v období ode dne 1. ledna 1946 do dne určeného podle § 2, odst. 2 provozovaly po živnostensku zahraniční obchod nebo mezinárodní zasilatelství, se znárodnují zestátněním, jakož i, kterým dnem se tak děje. Obdobně tak ministr zahraničního obchodu může učiniti samostatným výměrem stran částí jednotlivých majetkových podstat nebo jednotlivých majetkových kusů uvedených podniků.

(2) U podniků provozujících po živnostensku zároveň zahraniční obchod podle tohoto zákona i velkoobchodní činnost podle zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 118 Sb., o organizaci velkoobchodní činnosti a o znárodnění velkoobchodních podniků, dohodnou se ministři zahraničního obchodu a vnitřního obchodu, přihlížejíce k tomu, zda převažuje význam podniku pro zahraniční nebo pro vnitřní obchod, podle kterého z obou zákonů se bude postupovati.

(3) Provozování zasilatelství omezeného na tuzemsko není tímto zákonem dotčeno.

§ 6.

(1) Znárodněním nabude stát vlastnictví k znárodněnému majetku.

(2) Znárodnění se týká

- a) nemovitostí, budov, zařízení,
- b) příslušenství podniku počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky, vodní práva a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,
- c) jiných movitostí a práv než která jsou příslušenstvím podniku.

(3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodnění týká, slouží-li nebo je-li určen provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob zboží se znárodnění týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

(4) Spolu s podnikem se znárodnují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:

- a) veškeré podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku,
- b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

(5) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti, společnosti s ručením obmezeným nebo těžarstvu, znárodnuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

(6) Ministr zahraničního obchodu může vyjmouti ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu podniku zřízeného nebo určeného podle § 2, a ponechat je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložit podmínky, zejména že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch takového podniku služebnost nebo užívací právo.

(7) O rozsahu znárodnění podle odstavců 2 až 5 rozhoduje v pochybnostech ministr zahraničního obchodu.

ODDÍL III.

Právní poměry podniků pro provozování zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství.

§ 7.

(1) Podniky a majetkové podstaty, po případě části majetkových podstat nebo jiné majetkové kusy znárodněné podle ustanovení § 5, začlení ministr zahraničního obchodu do majetkové podstaty podniků určených nebo zřízených podle § 2.

(2) Části majetkových podstat

- a) národních podniků vytvořených podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, nebo podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, po případě podle zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 114 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě

některých poměrů znárodněných a národních podniků, nebo podle zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 115 Sb., o znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků tohoto oboru,

b) nabytých československým státem konfiskací nebo jiným způsobem,

kte­ré slouží k provozování zahraničního obchodu nebo mezinárodního zasilatelství, může příslušný ministr na návrh ministra zahraničního obchodu a v dohodě s ním a s ministrem financí vyjmouti z majetkové podstaty těchto podniků, aby je ministr zahraničního obchodu převedl do majetkové podstaty podniků určených nebo zřízených podle § 2.

(3) Opatření podle odstavců 1 a 2 se činí, jde-li o majetkovou podstatu konfiskovanou podle dekretu presidenta republiky ze dne 25. října 1945, č. 108 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, jakož i pokud jde o majetkové podstaty, spravované podle § 16 zákona ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících, po slyšení předsedy osidlovacího úřadu.

(4) Rozsah majetkových podstat, jichž se týkají opatření uvedená v odstavci 3, určí ministerstvo zahraničního obchodu v dohodě s osidlovacím úřadem a Fondem národní obnovy přiměřeně podle předpisů pro přiděl konfiskovaného majetku.

§ 11.

(1) Na návrh podniku určeného nebo zřízeného podle § 2 zapíše knihovní soud přechod vlastnických a jiných práv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty na navrhovatele s odvoláním na tento zákon.

(2) Ustanovení předchozího odstavce platí obdobně o vyznačení přechodu práv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty, včetně majetkových podstat nabytých československým státem konfiskací nebo jiným způsobem, na podnik určený nebo zřízený podle § 2 v jiných úředních rejstřících a seznamech (vodní kniha, rejstřík letecký, patentní a pod.).

(3) Podnik určený nebo zřízený podle § 2 nepotřebuje oprávnění, kterého by jinak bylo potřebí k provozování činnosti podle jeho předmětu podnikání [§ 10, odst. 2, písm. c)] podle ustanovení živnostenského řádu (živnostenského zákona) nebo jiných živnostenskoprávních předpisů. Podnik určený nebo zřízený podle § 2 oznámí předmět svého podnikání úřadu (§ 145 ž. ř. a § 242 ž. z.), který jej vyznačí ve zvláštním oddílu živnostenského rejstříku. Podrobnosti, jakož i v jakém rozsahu platí pro podniky podle § 2 ustanovení živnostenského řádu (živnostenského zákona) ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, stanoví vláda nařízením.

§ 12.

(1) Podniky určené nebo zřízené podle § 2, do nichž se začleňují znárodněné podniky nebo znárodněné majetkové podstaty, vstupují v práva i závazky znárodněných podniků, jakož i v práva a závazky váznoucí na znárodněných majetkových podstatách v den převzetí. Začlení-li ministr zahraničního obchodu do podniku části znárodněných majetkových podstat nebo jednotlivé majetkové kusy, stanoví, která práva a závazky a v jaké výši přecházejí na

podnik; učiní-li tak stran částí majetkových podstat národních podniků (§ 7, odst. 2), postupuje v dohodě s příslušným ministrem.

(2) V den převzetí vstupuje podnik určený nebo zřízený podle § 2 do nesplněných smluv, jež uzavřel dosavadní podnik provozující po živnostensku zahraniční obchod nebo mezinárodní zasilatelství v oboru svého podnikání.

(3) Právní jednání o převodu podniků, na které se tento zákon vztahuje, po případě o převodu kapitálových účastí na společnostech, na jejichž podniky se tento zákon vztahuje, pokud byla uzavřena po 28. říjnu 1947 až do dne vyhlášení tohoto zákona, jsou platna jen, budou-li schválena ministerstvem zahraničního obchodu.

(4) Za závazky znárodněného podniku se nepokládají osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka a majetková podstata znárodněného podniku ani podnik, do něhož bude začleněna, za ně neručí. Osobními daněmi a dávkami se rozumí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vyměřovaná, daň z majetku podle vládního nařízení ze dne 16. prosince 1942, č. 410 Sb., o dani z majetku, majetkové dávky podle zákona ze dne 15. května 1946, č. 134 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku a mimořádné dávky podle zákona ze dne 31. října 1947, č. 185 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministr financí vyhláškou v Úředním listě. Začlení-li se majetková podstata do několika podniků určených nebo zřízených podle § 2, určí ministr zahraničního obchodu, do kterých závazků vstoupí jednotlivé podniky určené nebo zřízené podle § 2.

(5) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv zaručujících zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se podnik určený nebo zřízený podle § 2 domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne o žádosti oprávněného rozhodčí soud, zřízený podle ustanovení zákona ze dne 21. listopadu 1946, č. 228 Sb., o rozhodčích soudech pro úpravu některých závazků národních podniků.

§ 13.

(1) Za majetek znárodněný podle tohoto zákona přísluší náhrada.

(2) O náhradě za majetek znárodněný podle tohoto zákona platí přiměřeně ustanovení §§ 7 až 11 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění čl. II zákona č. 114/1948 Sb., pokud se dále nestanoví jinak.

(3) Náhrada se neposkytuje za znárodněný majetek, který ke dni znárodnění vlastnický náležel nebo náleží osobám fyzickým, které byly nebo budou pravoplatně odsouzeny soudy za zločiny nebo přečiny spáchané do dne znárodnění:

a) po 5. květnu 1945 podle zákona ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb., na ochranu republiky, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, nebo

b) podle § 41 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění čl. II zákona č. 114/1948 Sb., nebo

c) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich, nebo

d) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 27 Sb., o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, nebo

e) podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 165 Sb., o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

(4) Fond národní obnovy zatíží podnik uvedený v § 2, odst. 1, k němuž byla přičleněna konfiskovaná majetková podstata, částkou rovnající se náhradě za zkonfiskované majetkové podstaty vypočtené podle odstavce 2.

(5) O použití cenných papírů odpovídajících hodnotě znárodněného majetku, za který se neposkytuje náhrada osobám uvedeným v odstavci 3, platí přiměřeně ustanovení § 5, odst. 2, č. 2 zákona ze dne 11. března 1948, č. 51 Sb., o úpravě některých finančních poměrů národních podniků průmyslových a potravinářských.

§ 14.

(1) Jsou-li znárodněný podnik nebo jiná začleněná majetková podstata ke dni převzetí předluženy, může podnik určený nebo zřízený podle § 2 požádat soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého podniku nebo předlužené podstaty ke dni převzetí upravil uspokojení závazků, patřících k tomuto podniku nebo podstatě, a určil jejich splatnost, přihlížející k hospodářským možnostem podniku podle § 2.

(2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu veřejnou vyhláškou ve lhůtě soudem stanovené přihlásit své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti podniku podle § 2 zanikají.

(3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:

a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věci z podstaty znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty, pokud takovéto nároky nezanikly znárodněním;

b) nedotčeny zůstávají též závazky, vyplývající z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;

c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)], nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, se uspokojí poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), pokud nejsou kryty způsobem tam uvedeným,

d) závazky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se zařazují podle pořadí do čtyř tříd. Do první třídy náležejí náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náležejí závazky, které podle doby konkursního řízení náležejí do první až třetí třídy. Závazky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

(4) Pokud závazky podle pořadí jim příslušejícího nebudou uspokojeny úpravou podle odstavce 3, nepůsobí proti podniku určenému nebo zřízenému podle § 2. Úprava závazků podle odstavce 3 působí toliko proti takovému podniku.

(5) Zákonem budou vydány podrobné předpisy o příslušnosti soudní, o řízení a návrhu podle předchozích odstavců, o jeho účincích na promlčení pohledávek, na spory, na exekuční a konkursní řízení, na práva na oddělené uspokojení a o způsobu, jak se zjišťují nároky věřitelů.

ODDÍL IV.

Ustanovení přechodná.

§ 16.

(1) Dosavadní vlastníci (provozovatelé) nebo jejich zákonní zástupci, odpovědní za vedení podniků, po případě národní správci všech podniků, které provozují zahraniční obchod nebo mezinárodní zasilatelství, jsou povinni vésti správu a záležitosti podniku a provozovati zahraniční obchod nebo mezinárodní zasilatelství s péčí řádného hospodáře do dne stanoveného podle § 2, odst. 2. K platnosti právních jednání, přesahujících běžnou správu, je třeba předchozího souhlasu ministra zahraničního obchodu.

(2) Ministr zahraničního obchodu může do podniku, provozujícího po živnostensku zahraniční obchod nebo mezinárodní zasilatelství, ustanoviti zmocněnce, který bdí nad řádným chodem podniku. Povinnosti a práva zmocněnce stanoví ministr zahraničního obchodu vyhláškou v Úředním listě.

(3) Vlastníci (provozovatelé) a správci, jakož i národní správci podniku, pro něž byl ustanoven zmocněnec, jsou povinni zdržeti se jednání, proti němuž zmocněnec vznese námitky. Nedojde-li k dohodě o těchto námitkách, rozhodne ministerstvo zahraničního obchodu.

§ 17.

Ministr zahraničního obchodu může uložit osobám odpovědným za vedení podniků (§ 16, odst. 1), které provozují zahraniční obchod nebo mezinárodní zasilatelství, povinnost podávati zprávy a hlášení o stavu a činnosti podniku.

ODDÍL V.

Ustanovení společná, trestní a závěrečná.

§ 22.

(1) Výtěžky (důchody) dosažené ze znárodněného majetku (§ 5, odst. 1) až do dne, ke kterému ministr zahraničního obchodu vyhláškou v Úředním listě určí nebo zřídí podniky podle § 2, jsou součástí základu pro vyměření daně důchodové, všeobecné i zvláštní daně výdělkové a daně rentové posledního vlastníka znárodněného majetku před jeho znárodněním.

(2) Znárodněný podnik (§ 5, odst. 1) má v oboru daně z obratu a cenových vyrovnávacích částek postavení poplatníka daně z obratu až do dne, kdy bude uveřejněna v Úředním listě vyhláška o jeho začlenění do podniku určeného nebo zřízeného podle § 2.

§ 28.

(1) Zrušují se předpisy odporující tomuto zákonu. Zejména se zrušují: ustanovení § 4 dekretu č. 113/1945 Sb. a vládní nařízení ze dne 17. září 1947, č. 170 Sb., o organizaci a řízení zahraničního obchodu k zabezpečení plnění úkolů stanovených dvouletým hospodářským plánem.

(2) Ostatní ustanovení dekretu č. 113/1945 Sb. se zruší dnem, který určí ministr zahraničního obchodu vyhláškou

ve Sbírce zákonů a nařízení.

(3) Ustanovení zákona ze dne 13. května 1936, č. 131 Sb., o obraně státu a předpisů jej provádějících zůstávají nedotčena.

§ 29.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1948; provede jej ministr zahraničního obchodu v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Dr. Beneš v. r.

Gottwald v. r.

Dr. Gregor v. r.